

ABONAMENTUL
 Pe un an . . . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.— "
 Pe 3 luni . . . 7.— "
 Pe o lună . . . 2.40 "
 Pentru România și
 străinătate:
 Pe un an . . . 40.— franci
Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA

ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi N-rul 1/a
INSERTIUNILE
 se primesc la admini-
 stratie.
 Mulțumite publice și Les
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscrise nu se in-
 napolază.

In fața mormântului...

Arad, 14 Octomvrie.

In fața mormântului defunctului suveran României se închină sufletul unui popor reg și aduce ofrande sincere o mare străinătate.

De când scriem aceste rânduri douăzeci patru de ore numai ne desparte de coborârea în mormântul dela mănăstirea strălucitoare, cu un glorios trecut a Curții de Argeș. Regele a avut un suflet sensibil pentru țară, știa să-i prețuiască binefacerile și a fost un constant patron al ei. Unul din gândurile lui i-au robuit viața mai statornic, mai îndemnat, a fost și acela de a chivernisi monumentele bisericesti în stare deplorabilă și amenințând cu derăpănare. S'a început o muncă de zor pe întreg întinsul țării pentru refacerea, reconstruirea, sau numai restaurarea bisericilor și mănăstiri, cu mai multă muncă și cu mai puțină pricepere, dar desigur foarte isbită începând din 1907 încoace. La mănăstirea Curții de Argeș, ridicată de Nea-Vodă Basarab și patronată de o bună parte de voievozi munteni, gândul regelui Carol a stăruit mai întâiu și mai mult, un arhitect francez din îndemnul suveranului a re-construit-o radical, suveranul a înzestrat-o cu bogății și a destinat-o cu adăpostirea osemintelor sale. Ne amintim cu pietate de statornicia și perseverența cu care defunctul a urmat și a îndemnat la săvârșirea lucrărilor serviciului artei arhitecturale românești.

Recunoaștem pe conducătorul integru, care știa să cântărească toți factorii de greutate de cari dispunea regatul. In decursul înțelegerii sale vieții de domnie a stat mai pe sus decât spiritul partidelor, a combătut politicianismul de stradă și s'a oprit cu bunătate în fața programelor serioase cu cari se prezentau partidele în fața tronului. Partidele guvernamentale au fost aproape numai acelea cari căutau chezașia că pot să săvârșească o muncă de înțelegere și atenție pentru prosperitatea țării.

Recunoaștem pe conducătorul de oaste, care a adus prin victoria dela Plevna independența României, și desigur acesta a fost cel mare moment când a câștigat populația în țară.

Recunoaștem pe marele bărbat de stat care a păstrat o anumită conduită politică națională românească, singura norocoasă, și banală dar sănătoasă conduită de a înțelega raporturi și a asigura relații de prietenie cu toate statele vecine. Ca orice stat tânăr, România, nu putea să-și crească preschimb decât bucurându-se de astfel de raporturi cu țările vecine, iar rezultatul evident al acestei politici era asigurarea liniștii, răgazul, de a întări țara în intern, de a o consolida pe temelii tari.

Recunoaștem pe îndrumătorul unei gospodării serioase a țării. Statul român se bucură

de tot confortul civilizației. Are o vastă rețea de linii fierate care a ajutat la o repede avansare economică, la înflorirea importului și exportului. Dacă nu surveniau marile evenimente sub ochii regretatului suveran s'ar mai fi întâmplat cea mai mare faptă, cea mai ardentă, cea mai așteptată de țară: traducerea în realitate a reformelor din programul partidului actual dela putere. După războiul de bună seamă fapta aceasta va fi săvârșită. Temeiul însuș al unei politici externe puternice residă în gospodăria bine îngrijită din launtrul țării.

Originele regatului român sunt adânc înfrupte în trecut. Conștiința și munca generațiilor multe, dar îndeosebi acea conștiință și muncă fără egal în intensitate, a generației dela 48, au pregătit regatul român. L'a pregătit generația lui Cogălniceanu și prințului Cuza, și l'a realizat generația lui I. C. Brătianu, sub domnia prințului Carol, prin jertfa de sânge din 1877.

S'a depus, adecă, o muncă unitară, consecventă, de decenii, de secole, regatul român a fost creat prin vechi silințe, poporul român n'a trecut de odată din sărăcie, incultură și orientalism în o stare de strălucită civilizație apuseană, sub domnia regelui Carol, — cum este învinuit de o anumită străinătate acum, — ci în decursul acestei glorioase domnii și-a câștigat deplina independență, libertate, posibilitate de a-și realiza, prin puterile proprii, aspirații naționale purtate în suflet de înaintași atâta putere de vreme.

Ne place să accentuăm din nou, în fața mormântului întâiului rege al României, acest lucru, azi când străinătatea pe care o cunoaștem deplângând pe defunct, nu se sfiește să lanseze aluzii răutăcioase la adresa poporului românesc de peste munți, nelipsind dintre ignobilele calificative nici ...barbaria în care se zice că l'ar fi găsit prințul Carol la descălecarea. Parafrazând un dicton din circulație referitoare la raporturile dintre România și Ardeal, ne-am putea exprima că această străinătate ar fi vrut pe regele Carol fără de România României. Evident, o imposibilitate. Mărirea unei instituții stă în funcțiune de valoarea și hărnicia membrilor ei, înfloarește prin puterea acestei societăți. Mărirea bisericești o dau credința și cinstea credincioșilor. Neapăsarea și lipsa de valoare descalifică, risipește prestigiul. Gloria și mărirea Coroanei României este în nestrămutată, inexorabilă legătură de starea sufletească a cetățenilor. Dacă străinătatea restrânsă pe care o cunoaștem a avut cuvinte călduroase față de defunctul domn al României din căldura aceasta se împărtășesc toți foștii lui supuși și cei de un sânge cu ei...

Neamul românesc va purta eterna recunoștință față de marele rege, pentru că s'a iden-

tificat în chip desăvârșit cu toate aspirațiile sale, pentru că a colaborat mult cu puterile sale scumpe sufletești la dezvoltarea regatului, pentru că a fost pildă de ordine, de dezinteres și de statornicie pe drumurile viitorului acestui regat. Cu aceste recunoștințe ne închinăm sufletele în fața mormântului regelui Carol.

Străinătatea și moartea regelui Carol.

Berlin. — Semioficiosul „Nord Allg. Ztg.” scrie:

— Germania, unde bătrânul rege se bucura de o mare cinste și admirare află cu adânc regret vestea tristă dela București. Exprimăm sincerul nostru regret și simpatiile noastre guvernului și poporului român, din prilejul decedării domnitorului lor bogat în experiențe, care în război și în pace prin politica sa înțeleaptă și-a ridicat țara, din mic stat primitiv ce era la o putere și autoritate respectabilă.

E în memoria tuturor cu câtă extraordinară înțelepciune de stat și-a cărmuit regele Carol țara prin valorile sângeroase ale războiului balcanic. Incepând dela marile lupte europene și trăind actualele variații, El totdeauna a avut în vedere marile interese ale țării și poporului Său.

Din prilejul suirei Sale pe tron în aceste timpuri grave exprimăm regelui Ferdinand călduroase felicitări și-i dorim, să lucreze cu acelaș succes pentru interesele României, ca și glorioșul Său unchiu.

Viena. — In toate cercurile politice de aci se comentează cu adânc regret moartea regelui Carol al României. Cu recunoștință se va păstra vecinic memoria regelui, care a fost prietenul sincer și convins al Austro-Ungariei și Germaniei. Aceleași cercuri au sincer regret și față de România, care prin moartea regelui Carol a pierdut un mare Domnitor și un respectat comandant, care a făcut-o pe România mare și a asigurat un loc de cinste țării Sale în sfatul popoarelor europene.

E o mângăere față de această gravă pierdere gândul, că opera vieții regelui Carol va rămâne vecinică și că drumul, pe care El în comun acord cu cei mai de seamă bărbați de stat ai Românilor l-a indicat pentru politica țării Sale, va fi continuat.

Stând în fața cosciugului regelui său poporul român, care într'adevăr abia acum va cunoaște mărirea Lui de bărbat de stat, dublu va simți trebuința de a rămânea pe lângă politica indicată de regele Carol, cea mai importantă și mai binefăcătoare moștenire primită dela El.

Această politică va inspira pe moștenitorul tronului acum rege, pe șeful legal. Urmașul regelui Carol, care înainte de izbucnirea războiului a petrecut în Berlin, la diferite prilejuri a făcut declarații cari ne fac să nădăjduim, că în politică El va urma calea indicată de regele Carol.

Viena. — Din prilejul decedării regelui Carol al României primul-ministru cont. *Stürgkh* a transmis legățiunei române condoleanțele guvernului austriac.

Viena. — „*Neue Freie Presse*” anunță: Sâmbătă, în 10 Oct., ministrul de externe cont.

Berchtold s'a prezentat la d. Mavrocordat, consulul României, prezentându-i condoleanțe din prilejul morții regelui Carol.

Budapesta. — Primul-ministru, cont. St. Tisza a trimis contelui Czernin, ministrul Austro-Ungariei în București, printr'o telegramă în termeni călduroși condoleanțele guvernului ungar, cu rugămintea s'o transmită la locul competent.

Budapesta. — A. T. U. — Arhiducele Friderich, generalisimul armatei austro-ungare a trimis dlui Ionel Brătianu, prim-ministru și ministru de externe al României următoarea telegramă:

Din prilejul tristei și dureroasei pierderi, pe care glorioasa armată română o îndură prin moartea întemeietorului și comandantului ei, M. S. regele Carol, șeful suprem al armatei române, mă simțesc îndemnat să vă exprim cel mai sincer regret al armatei și marinei austro-ungare în luptă. Armata austro-ungară își exprimă tributul său, admirația față de defunctul Domnitor și cu o neperitoare recunoștință de mândrie își va reaminti prietenia și opiniunea distinctivă, cărorora M. S. totdeauna a binevoit să le dea expresie. — Arh. Friderich, gen. de cav. generalisim.

Sofia. — Vestea morții regelui Carol al României a pricinuit aci o foarte adâncă impresie. Anume cercuri cari cunosc direcțiunea și intențiunile actualei politici a României au convins că schimbarea de tron nu va produce nici o schimbare de directivă și intenții în politica externă a României.

București. — M. S. regele Ferdinand I. al României a adresat armatei următorul ordin de zi:

Ostași,

După o muncă fără preget de o jumătate de veac încărcat de ani și mărire, iubitul nostru rege și-a închis pentru veci ochiul care v'a privit neconținut cu dragoste fără margini.

Inima lui părintească v'a însoțit zi și noapte. — El v'a dus la glorie și cinste; cu laurii culeși pe câmpurile de bătăie a încununat fruntea Lui și frunțile voastre.

Ostași,

Cu inima îndurerată, dar plină de nădejde iau asupra-Mi greaua sarcină, ce Mă așteaptă.

Cu credință că veți urma tot înainte pe calea croită de întâiul vostru rege și căpitan, vă aduc la rândul Meu dragostea și încrederea unui părinte către copiii săi, cerându-Vă din partea voastră precum v'a cerut și dânsul să vă închinați într'o muncă încordată sufletele Țării și Tronului.

FERDINAND.

Condoleanțele împăratului Francisc Iosif.
București. — Iată textul telegramei primite de regina-văduvă din partea împăratului și regelui Austro-Ungariei:

Știrea morții regelui scumpului Tău soț, m'a mișcat adânc. Plâng din toată inima pierderea acestui scump amic, care ne era atât de aproape și iau parte din toată inima la durerea ta, a cărei imenzitate o înțeleg. Dumnezeu să te păzească și să te mângăie în aceste grele ceasuri.

Francisc Iosif.

Telegramele reginei Elisabeta.

București. — Printre cei dintâi suverani cari au condoleat pe regina văduvă și pe regele Ferdinand, sunt împăratul Wilhelm al Germaniei și Francisc Iosif al Austro-Ungariei.

Regina Elisabeta a răspuns ambilor suverani.

Împăratului Wilhelm regina a telegrafiat: „Regele Carol v'a fost credincios până la ultima suflare”.

Iar împăratului Francisc Iosif: „În aceste momente grele ați fi putut să vă întemeiați pe toată prietenia sa”.

Venizelos despre moartea regelui Carol.

București. — D. Tache Ionescu a primit din partea dlui Venizelos, președintele guvernului din Grecia, următoarea telegramă:

Atena, 10 Octombrie v.

Am aflat cu cea mai mare durere știrea morții Majestății Sale regelui Carol. Noi pierdem în persoana sa un conducător luminat și un amic sincer, care a adus cauzei păcii cele mai cuminte servicii. Țin scumpul meu amic, a vă exprima aci sentimentele mele de adâncă durere pentru pierderea ce suferă România prin moartea mult iubitului și gloriosului ei Rege.

Venizelos.

Telegrama de condoleanță a miniștrilor români către M. S. regina.

M. S. REGINEI

Castelul Peleş.

Suntem adânc îndurerăți de marea nenorocire care lovește pe M. V. și națiunea întregă. Toți românii împărtășesc nemărginita durere a M. V.

M. V. a fost tovarăsa neobosită a Marelui Rege pe care-l plângem și l'a înconjurat cu o dragoste care l'a îngăduit să înfrunte toate greutățile și l'a fost un neîncetat îndemn în munca rodnică a glorioasei domnii.

În numele națiunii plină de iubire pentru Regina, care a alinat atâtea suferinți, exprimăm M. V. sentimentele noastre de adâncă jale, de neclintit de devotament și de profund respect.
(Urmează semnăturile miniștrilor.)

Condoleanțele consiliului comunal al Bucureștilor.

Sâmbătă după amiază s'a întrunit de urgență consiliul comunal al capitalei, din care s'a expedit la adresa reginei-văduve următoarea telegramă de condolență:

Primarul înconjurat de întregul său consiliu împărtășește Majestății Voastre profunda durere ce a zguduit întreg poporul Capitalei, prin moartea suveranului său glorios și venerat.

În fața acestei lovituri neașteptate, poporul Capitalei, împreună cu neamul întreg îndurerat, roagă Cerul să întărească pe Majestatea Voastră în nemărginita sa durere și-l imploră să asigure țării și neamului ocrotirea de care are atâtea nevoie în vremurile grele prin care trecem.

Mormântul regelui Carol.

București. — În mod oficial se comunică, că rămășițele pământești ale Regelui Carol, vor fi înmormântate la biserica domnească din Curtea-de-Argeș. Ele vor fi depuse în partea dreaptă a bisericii, în fața catapetesmei unde se păstrează evanghelia reginei, lângă Neagoe-Vodă și Despina Doamnă.

În această parte se află mormintele lui Radu și Anghelina fii lui Neagoe-Vodă; apoi separat Neagoe-Vodă și la stânga mormântul Doamnei Despina, soția lui Neagoe, împreună cu acel al Stancăi soția lui Ștefăniță-Vodă. Regele Carol va fi înmormântat la picioarele lor.

Înmormântarea se va face în după amiază zilei de Joi în 2 Oct.

Cortegiul va porni dela palatul regal și apoi cu un tren special rămășițele pământești ale Regelui Carol vor fi transportate în Curtea-de-Argeș, unde vor fi înmormântate în cripta istoricei mănăstiri a neamului românesc.

Coroana de oțel, făurită din oțelul tunurilor dela Plevna, va însoți sicriul regesc până la Curtea-de-Argeș, de unde va fi readusă apoi la București.

Se afirmă că Majestatea Sa Regina Elisabeta se va stabili la Curtea-de-Argeș unde și va avea Curtea deosebită.

Mănăstirea Curtea-de-Argeș.

— Locul unde va fi înmormântat regele Carol. —

Am anunțat că, conform dorinței regelui Carol corpul Său neînsufletit va fi înmormântat în mănăstirea Curtea-de-Argeș.

Dăm mai la vale o descriere amănunțită a acestui frumos locaș dzeesc, care este cel mai frumos monument arhitectonic al României.

Biserica episcopală a mănăstirii Curtea-de-Argeș s'a zidit pe temelgia unei alte biserici mai vechi de către Neagoe-Vodă Basarab și soția sa Despina Mița, fiica lui Lazar Brancovici, despotul Serbiei. Data, când s'a început zidirea, nu se știe precis, dar fără îndoială, că ea nu putea fi anterioară urcării pe tron a lui Neagoe (1512). Sigur e, că el n'a apucat să vadă terminată decât partea arhitectonică a bisericii, căci zugrăvirea interiorului, începută de el, o termină (1526), patru ani după moartea lui, ginerele său Radu-Vodă dela Afumați cu soția sa Roxanda prin zugrăvul Dobromir, și că el prevăzând, poate, primelile acelor vremuri tulburate, se grăbise a o târnosi (sfinti) la 1517. Culegere materialelor necesarii a trebuit să prezinte greutăți mari din cauza lipsei de drumuri practicabile și a lipsei mijloacelor de transport, ce le avem astăzi. În deosebi piatra trebuia să o aducă din depărtare de 95 klm. din carierele dela satul Albești, de lângă Câmpulung; ea este un calcar de culoare galbenă, de un grăunte strâns, fin și omogen. Neagoe scutise de dăjdi mai multe sate, cari transportaseră material de construcție pentru biserică, Marmora și

mozaicul fu adus din Turcia cu corăbii pe Dunăre până la Vidin, de unde apoi se căra la Argeș. După izvoare grecești, arhitectul ar fi fost însuș Neagoe-Vodă, care în tinerețe sa trăind la curtea sultanului Selim, ar fi învățat arhitectura. Sultana l'ar fi însărcinat chiar să zidească o moschee în Constantinopol și dânsul, fie singur, fie ajutat de arhitectul Manoli din Niaesia, ar fi reușit să o clădească așa de frumos cu 999 ferestre și 336 minarete, încât sultanul uimit de lucrare, ar fi încărcat pe Neagoe cu daruri, dându-i voie a aduce în Țara-Românească materialele rămase, ca să le întrebuințeze în edificarea bisericii dela Argeș.

Ori ce valoare am fi inclinați să dăm acestor arătări, rămâne neîndoios, că Neagoe a contribuit mult la conceperea planului arhitectonic și că el se pricepea nu numai în arhitectură, dar și în făurărie. Ca adevărat critic al artei, el călătorise prin țări străine, ca să observe capo d'operele arhitectonice și se încunjurase în țară cu artiști de mare valoare, arhitecți, pictori și făurari. Poporul însă, căruia îi place a îmbrăca totul în haina mitului și a legendei, atribuie clădirea bisericii, în balada culeasă și publicată de V. Alexandri: „Pe Argeș în jos”, unui meșter Manole; dar este de observat, că această legendă a lui Manole o întipinăm aproape în aceeași formă la Sârbi, la Bulgari, Albanezi și Macedo-Români; că miezul ei este credința superstițioasă, că spre a face o clădire temeinică, trebuie să se zidească un om de viu într'însa, sau măcar să se ia măsura sta-

turii lui și să se pună în zid, ca să se împace spiritele locului.

Persoana lui Neagoe-Vodă e înlocuită de popor cu Negru-Vodă, fondatorul Munteniei, și biserica cea nouă se înalță pe „un zid părăsit și neisprăvit”. În acest din urmă punct, cel puțin istoria este de acord cu legenda. Neagoe vorbește în inscripțiunea săpată pe fațada bisericii despre daniile și odoarele, ce a închinat mănăstirii de Argeș sate, bălți cu pești, țigani, vase de aur și de argint împodobite cu mărgăritare și toate giuvălele sale. Tradițiunea spune, că soția lui Neagoe, Despina, și-ar fi dat până și cerceii din urechi pentru a înăvuți zestrea mănăstirii și a vedea terminată biserica. Neagoe sfîntind biserica dela Argeș întemeind mănăstirea, îi dăte rangul de arhiepiscopie ca și Tismanei, iar după moarte (1521) rămășițele lui pământești fură așezate în lăuntru bisericii și acoperite cu o lespede de marmură, care poartă inscripțiune în limba slavonă. Tot astfel fură înmormântați și copiii lui Neagoe: Petru, Anghelina; apoi Radu-Vodă dela Afumați, care termină biserica, întări daniile făcute mănăstirii de Neagoe-Vodă și le mai mări prin donațiuni moșii, scutiri de dăjdi și privilegii, și în urma Stana, fiica lui Neagoe.

Între ctitorii mănăstirii, cari au finit și sprijinească și întărească, se numără și Vladislav-Vodă, Moise Vodă, Vintilă Vodă, boierul Dirzu și alții.

În decursul timpurilor mănăstirea a trebuit să sufere mult din cauza războaielor civile și a atacurilor străine. Petru-Vodă Cercel (1583-85)

Contele Iuliu Andrassy despre regele Carol.

Budapesta. — Contele Iuliu Andrassy face în ziua „M. H.” următoarea caracterizare a defunctului rege al României:

— Regele Carol a fost cel mai înțelept bărbat de stat al Europei. El a ajuns în România în împrejurări foarte grele, care țară abia s'a fost format din unirea Moldovei și a Munteniei. Prin conducere înțeleaptă el a făcut noua țară situată între state puternice la rangul de factor independent. De atunci atât în privința materială cât și spirituală țara a progresat foarte mult.

Acum câțiva ani am fost la Sinaia, unde am avut ocazia să cunosc marea cultură multilaterală și această consecvență și solidă, cu care era legat de țara noastră alianță. Pe mine și personal m'a cucerit prin călătoria cu care vorbea despre tatăl meu. În tot cazul moartea lui e o mare pierdere atât pentru noi, cât și pentru România. România trăiește momente grele. Doi războaie apropiate stau în luptă ucigătoare unul contra altuia și e foarte probabil, că această măsurare va decide și soarta României. Se cere multă înțelepciune, experiență și autoritate, pentru cunoașterea și menținerea direcției adevărate.

Eu am convingerea, că și după moartea Lui politica regelui Carol va fi învingătoare, deoarece e mai limpede decât soarele, că luptând împotriva noastră România ar săvârși sinucidere. Asta ar însemna, că în mod artificial, în prețul sângelui și a banilor lor, România ar întări colosul, care, apoi, jucând i-ar răpune în consecință ar distruge echilibrul de forțe care ne asigură existența. Dar și de altfel e dureros că în prăbușit cel mai înțelept și mai puternic reprezentant al acestei politici.

În tot cazul datorăm recunoștință și stimă memoriei acestui mare domnitor și excelent bărbat de stat. Atitudinea României va hotărî atitudinea noastră față de dânsa. Noi vom stăruii, firește, pentru menținerea raporturilor de până acum și vom evita războiul, care în realitate ar fi un războiu fratricid, deoarece interesele răscolor română și maghiară sunt identice.

Deoarece, după cum se anunță, noul rege va urma politica indicată de predecesorul Său, nu e temere de înrăutățire a situației.

Contele Ștefan Tisza despre regele Carol.

Budapesta. — Primul-ministru, contele Ștefan Tisza făcând la clubul partidului guvernamental următoarele declarații despre defunctul rege al României:

— Prin moartea regelui Carol România pierde un mare domnitor, întregă Europa un înțelept bărbat de stat, iar monarhia un prieten credincios. El a vegheat la leagănul României asupra existenței acestei națiuni liberate și a noului stat înființat de Dânsul. Prevederile Lui de bărbat de stat, tenacitatea și energia Lui au așezat bazele progresului României. A Lui este gloria leului în ce privește progresul uimitor pe care scria semicentenară a națiunii române o poate dovedi în forțe materiale, cultură și autoritate politică.

După cum S. Ștefan a decis soarta națiunii marțiale pe o mie de ani atunci, când și-a condus națiu-

nea nu spre sistemul gravitațional al politicii generale franceze, tot astfel era chestia dacă independența, libertatea și misiunea culturală a națiunii române să se alăture puterii slave sau germane.

Fiind în nemijlocită apropiere a Rusiei, și icuite între această mare putere slavă și între popoarele slave din Balcani, România trebuia să aleagă: să devină odrasla slavismului ca un fiu vitreg al protectorului rus, sau să devină un factor de valoare al grupărei puterilor Europei centrale, care apără independența, libertatea, cultura și însaș progresul liber al popoarelor slave din Balcani împotriva hegemoniei rusești.

Pe mine, care din fragedă tinereță sunt pătruns de convingerea, că aceasta din urmă se impune Maghiarilor și Românilor și, că aceste două rase trebuie să-și găsească întâlnire în această misiune istorică, pe mine, care privesc prin această prismă toate evenimentele ce se petrec în România, consolidarea și progresul, tocmai ca și abaterile dela calea dreaptă, dublu mă doare faptul că națiunea română este lipsită de acest conducător încercat.

Dar leg mult mai mari nădejdi de regele Ferdinand precum și de cinstea și prevederea politică a bărbaților de stat dela conducerea țării, decât să fiu ispitit a crede, că sub presiunea agitațiilor rusești ei vor împinge națiunea română în aventuri, cari ar compromite cinstea și condițiile de viață ale României și ar împinge această țară în prăpastia pierzării.

Războiul.

Flota rusească spre Constantinopol.

București. — Flota rusească, care se arăta se duce în fața portului dela Constanța a plecat luni înainte de amiază, luând drumul spre Warda și Constantinopol. Flota se compunea din 5 vase de linie, 3 crucișătoare, 5 cuirasate mai mici și 10 torpiloare.

SITUAȚIA PE CÂMPUL DE RĂZBOIU FRANCO-GERMAN.

Dela cartierul principal german se anunță cu datul de ieri: **Vre-un atac mai însemnat n'a avut loc. Atacurile dușmanului îndreptate cu multă vehemență dela Soisson spre ost le-am respins. În pădurile dela Argonnes se dau mereu lupte înverșunate. Trupele noastre înaintează ducând o luptă de asediu pe terenul greu și acoperit cu tuie dese. Francezii opun înalțării noastre o rezistență încordată. Ei împuşcă cu mitraliere legate în vârfurile arborilor și din șanțuri fortificate.**

Rapoartele comandamentului armatei franceze despre succesele ce le-ar fi avut trupele franceze pe câmpul dela Woewre nu sunt adevărate. Soldații francezi căzuți în prinoare povestesc că trupelor franceze li

s'a spus că Germanii sunt bătuți și cetatea dela Metz a căzut. Adevărul e că trupele noastre n'au pierdut teren. Etain e încă în posesiunea noastră. Atacurile violente ale Francezilor împotriva pozițiilor noastre dela Chateau-Thierry le-am respins. Asupra prăzii făcute la Antwerpen nici azi nu se poate arunca o privire generală. Numărul soldaților desarmați în Olanda se urcă la 28.000, dintre aceștia 7000 sunt englezi. În Antwerpen au fost ruinate foarte puține case. În port s'au găsit între altele 32 vapoare germane și austriace.

Știri franceze.

Paris. — Cartierul principal francez anunță în 9 Octombrie noaptea:

Pe întreg frontul e așazicând liniște, afară de aripi, unde se dau lupte foarte violente. Cavaleria germană concentrată împotriva aripei noastre dela stânga, a început cu multă putere ofenziva, spre nord dela Lille. Intre Chalnes și Roye am avansat în unele puncte, tot așa și în centru. La aripa dreaptă nu e nimic nou.

În 10 Octombrie, cartierul principal anunță: La aripa noastră din stânga, în direcția spre nord, dușmanul n'a înaintat. În unele puncte, mai cu seamă spre nord dela Arras, acțiunea noastră se desfășoară în condițiuni bune. Cercul de acțiune al cavaleriei noastre se lărgeste de ambele părți tot mai mult, așa că linia de bătaie se întinde aproape până la malurile Mării nordice.

Intre râurile Somme și Oise, apoi în ținutul Roye dușmanul se ține foarte bine. Cu toate acestea ne-a reușit să menținem mai multe pozițiuni, cari le credeam pierdute. Se pare că numărul trupelor germane concentrate spre nord dela Aisne, a scăzut, probabil fiind dirijate o parte din ele în alte direcții. În centru nu e nimic nou.

Intre Verdun și St.-Michel, dușmanul s'așezat spre nord dela Hattonchatel. Dușmanul apără cu multă putere St.-Michelul și mai multe poziții spre nord dela acest oraș. Pe malul drept al Meusei, la Verdun, am respins atacurile vehemente ale dușmanului, cari se îndreptau dela Apremont spre apus.

Rheimsul bombardat din nou.

Milano. — După știrile sosite din Paris, Germanii ar fi început din nou să bombardeze Rheimsul. În oraș au fost grav răniți mai mulți locuitori. Se crede că Germanii bombardând din nou orașul au intenționat să înfrice suita președintelui Poincaré, care sosise în oraș, ca să viziteze trupele. Germanii au bombardat Vineri din nou Champagne și aproape exclusiv numai edificiile de pe moșia președintelui Poincaré, slobozind asupra lor 48 de granate.

repară și zugrăvi din nou. În ultimele decenii ale secolului XVI mănăstirea aceasta, ca și altele, cămese în mâna călugărilor greci. În 1611 Gavriil Băthori, principele Ardealului, devastă mănăstirea și luă cu sine chiar și plumbul de pe acoperișul bisericii, lăsând-o astfel expusă la ploaie și însoare. Jugul veneticilor greci mai ales sub Ra-Mihnea, Alexandru Coconul, Alexandru Iliș Leon-Vodă, apăsă greu asupra tuturor mănăstirilor din țară, care deveniseră tributare mănăstirilor grecești din Orient, până ce le mântui de stăpânirea străină Mateiu Basarab (1640). El repară mănăstirea de Argeș și o înzeștră cu mai multe moșii și daruri; asemenea făcu și Șerban-Vodă Cantacuzino la 1682. Constantin Brâncoveanu (1698) restituie călugărilor dreptul de judecată asupra locuitorilor orașului, acordat lor de către Mihai Viteazul.

La 1761 biserica a trebuit să se zugrăvească cel puțin în parte; între anii 1752—81 s'a făcut o nouă învelitoare cu plumb. În 1786—89 mănăstirea și biserica au fost prădate de Turci. În 1793 se înființează scaun episcopesc la Curtea de Argeș. În 1802 biserica suferise mult din cauza cutremurului de pământ.

Întâiul episcop de Argeș Iosif Sevastis, repară biserica și (1804) o zugrăvi din nou și prenoi picturile vechi. Pomelnicul mănăstirii scris la 1785 către Petru Giurea Râmniceanul, cuprinde descrierile și înzeștrările, ce ea a căpătat până aproape în ziua de astăzi. În întâia jumătate a acestui secol, biserica lui Neagoe avu însă să suferă un șir de incendii și de stricăciuni; în 1838

un nou cutremur sgudui temeliiile, mutând multe pietri din locul lor; episcopul Ilarion o restaurează din nou; în 1866 arse seminarul și în 23 Aprilie 1867 casele, clopotnița și paraclisul și în fine în același an 2 Decembrie un foc mistui întreg interiorul bisericii și împiedecă de atunci de a se mai oficia într'insa serviciul divin.

Încă de pe la 1863, pe când sta atât mănăstirea cât și seminarul, s'a simțit trebuința unei restaurări radicale a bisericii, nu se făcu însă nimic sistematic pe plan și studii prealabile până la 1875, când după recomandarea ilustrilor arhitecți francezi: Viollet le Duc și Baudot se începu conducerea lucrărilor de restaurațiune arhitectului-artist A. Lecomte du Nouy, căruia se datorește astăzi mărețul monument îmbrăcat în toată splendoarea sa. **Lucrările de restaurare ținură 11 ani, costând suma de 1.501.000 lei împreună cu mobilierul, cu vestmintele sacerdotale și cu toate odărele. Sfințirea bisericii s'a făcut în 12 Octombrie 1886 în prezența MM. LL. regelui Carol și reginei Elisabeta, cari au inițiat și patronat restaurarea acestei opere naționale, cu o pompă neasemănată și vrednică de monumentul cel mai strălucit al regatului român fiind episcop Ghenadie Petrescu.**

Printre monumentele prea puțin cunoscute ale Europei răsăritene, ce ne-a lăsat secolul XVI, biserica episcopală dela Curtea de Argeș este singurul poate întreg, de sigur cel mai curios, cel mai bogat și unul dintre cele mai interesante. Acest monument, așa cum este astăzi restaurat cu desăvârșire, se înalță strălucitor în mijlocul unei curți spațioase, ce ocupă o suprafață de 10.330 m²,

având împrejur un grilaj de fier lung peste tot de 400 metri. Prin 2 porți poate cineva să intre în această curte: una, când vine pe drumul despre oraș, cealaltă la răsărit. Edificiul în întregime sa se compune din 2 părți bine deosebite: 1. la apus o platformă de piatră cu 3 trepte, având 3 uși de bronz bogat împodobite. În mijlocul platformei și în axa bisericii se află cerdacul (cantharul sau baptisterul), compus dintr'o mică boltă acoperită cu plumb și susținută de 4 stâlpi de marmoră cu capituluri fin sculptate. Platforma se prelungeste de jur împrejurul bisericii și este încunjurată de o galerie frumoasă de piatră lucrată în flori pe o lungime de 128 m., cuprinzând 247 flori.

Accastă dispozițiune, unică în felul ei, este foarte interesantă și merită a fi semnalată; 2. biserica însăși, în care intri pe o scară de piatră cu 12 trepte, reprezentând cele 12 seminții ale lui Israil, se divide în 3 părți, potrivit tradiției: narthex, corul și altarul, despărțit de cor prin cata-piteasmă. Narthexul își primește lumina prin 16 ferestri înalte și foarte înguste. Corul este luminat prin 6 ferestri de același fel, iar altarul prin 3 ascemenea. Cele 4 turle luminează iarăș prin 32 ferestre cu proporțiuni anologhe. Afară de aceasta, 16 ochiuri cu geamuri colorate făcute în pereții verticali ai corpului bisericii, completează principiul de iluminare al monumentului. Lungimea totală a edificiului, socotită dela platforma dinspre apus până la balustrada despre răsărit, este de 45.85 m., iar lărgimea de 20 m.

(Va urma).

INFORMAȚIUNI.

MORATORIUL.

Arad, 14 Octombrie n. 1914.

Credem, că facem un bun serviciu poporului nostru, când în vremurile acestea grele ne ocupăm de explicarea moratoriului, despre care s'a mai scris în ziarul nostru.

Ultimul moratoriu, Nr. 7205—1914, obligă pe debitorii cambiali să-și aranjeze împrumuturile la institutele de bani, iar pe debitorii hipotecari să-și achite (plătească) atât cvotele de amortizare cât și interesele.

Pentru ca poporul nostru să nu fie expus la procese și cheltuieli, pe cari institutele vor fi silite să le facă, în caz că debitorii (datorișii) nu-și vor îndeplini obligamentele, rugăm preoțimea și inteligența noastră să sfătuiască poporul, ca întrucât numai îi e cu putință să-și aranjeze afacerile și să nu aștepte până când băncile silite de împrejurări vor recurge la procese.

Dăruiți pentru „Crucea Roșie”. Pentru spitălu condus de dna Maria Dr. Botiș n. Cioban — aranjat și susținut de societatea: „Crucea roșie”, în școala rom. de fete din Arad au încurs o mulțime de daruri dela următoarele suflete nobile:

P. S. Sa d. episcop gr. or. rom., Ioan I. Papp a binevoit a ne dărui cantități mai mari de cartofi, zarzavaturi, pătlăgele, vin, rufe și alte legume pentru bucătărie. Il. Sa d. comite suprem Urbán Ivan: cantități mari de mere, prune, licitar, cartofi, nuci și rufe. Magnificența Sa d. arhimandrit Augustin Hamsea, cantități mari de cartofi, fasole, mere, zarzavaturi, pătlăgele, miere de stup, lăptării, și alte multe. Mag. Sa dna Kinczig Géza, 100 kilograme carne de cerb, mere, prune, nuci, licitar și altele. Mag. Sa dna Eugenia C. Popp 100 ouă și împreună cu dna Dr. Trailescu și dna Dr. Ispravnic cină pentru 100 persoane. Dna Beleş a contribuit cu 2 cor. Dna Mitner 4 cor. și mai multe sticle de compot. Dna Mladin 10 sticle de compot și țigarete. Dna Tenner 1 cor. și țigarete. Dna Pipi Socol mai multe sticle de compot și vre-o 1000 țigarete. V. Consistor diecesan vre-o 4 stângeni de lemne de foc.

Rufe colectate de dna Maria Botiș: Dna Maria Dr. Botiș 6 perechi rufe; dna Dömötör 6 perechi rufe; dna V. Micula soție de profesor, pânză pentru 5 perechi de rufe; d. Gh. Iancovici pânză pentru 2 perechi rufe; dna Joó Béla 7 perechi rufe; dna C. Lazar rufe și o corfă de mere; dna Kardós 3 perechi rufe; dna Zsupán-szky 6 perechi rufe; dna Stanits 3 p., rufe; dna Tabakovits 2 p. rufe; dna Rís Mátyás 50 de ouă; dna Degenfeld compot; dna Gelényi Sándorné compot; dna Roman compot; dna Dr. Ispravnic 10 sticle vin și compot și mai multe rufe; dna Permuter I. Arad 6 păhară, 6 farfurii; dna Hoffmann Erna mai multe perechi de rufe; Ceiler Vilmosné mai multe albituri; Frații Burza 3 tinătoare de săpun; Frații Berta 2 perechi foarfeci; Szemes Lajos 6 păhară; Urban Endre 8 ulcioare de sticlă; Fischer N. 20 păhare și 6 farfurii; Polák József 15 lămâi și o sticlă rom; Goldsmidt Cecilia compot; Bohm Antalné vin compot și cognac; dna Klein 2 sticle cognac și compot; dna Dürr Konrad vin; dna Gehl Károly compot și vin; dna Hanzu Nestor săpun și altele.

Primească marinosii donatori călduroase și sincere mulțumiri. — *Vásárhelyi Janka*, preș. soc. „Crucea Roșie”.

Să ne dea voie d. Emil Neugeboren, care în „prelegera patriotică” cum o numeste, ținută în biserica săsească din Sibiu la 11 Oct. a. c. a spus între altele, că „ori ce strop de sânge ce se varsă în acest războiu din inimi germane ori negermane, face, ca spiritul german să se ridice și mai strălucitor, și mai victorios, și mai senin ca soarele întinzându-și aripile lui asupra tuturor țărilor.

Să ne ierte exaltatul domn dela Sibiu, dar Ungurul, Românul ca și Sasul din patria noastră luptă în prima linie pentru pământul strămoșesc și d. Neugeboren, care este deputat în camera maghiară n'are dreptul să dispună asupra sângelui vărsat de ostașii armatei noastre pentru ideea germanismului, pe care azi o sus-

ține cu atâta fervență; când bine de curând fălen dem deutschen Kaiser” — aducă-și aminte). len dem deutschenkaiser” — aducă-și aminte).

Dacă monarhia noastră luptă azi alături de Germani, astă înseamnă, că alianța de aceea servește și uneia și alteia în aceea măsură. Nu va să zică, că dacă vom birui noi aliații — de ceea ce nu ne îndoiim — să ne supunem noi Români, Maghiarii, Cehii, Croații, Slovacii, Sârbii, Italienii absolutei supremații elementului german, Doamne ferește.

Sângele românesc, maghiar, ceh, etc. vărsat în luptele actuale se varsă pentru existența și prosperarea elementelor naționale de sub oblăduirea Majestății Sale Impăratul și Regele Francisc Iosif I-ul și a nebiruitei lui monarhii.

D. Neugeboren deci ar face mai bine, dacă prelegerile d-sale li-ar ținea la Lipsca acum, cum le-a ținut de altădată în alt senz, iar acum ar fi mai moderat la noi acasă, cum ne obișnuisem să-l știm față de radicalismul pangerman.

Faptă laudabilă. Ieri după amiază a avut loc în fortăreața Aradului o foarte frumoasă și înălțătoare sărbătoare. O mică societate însufletită, la inițiativa dlui Daniel Koch a înființat în sala mare a cazinoului militar din fortăreață un spital admirabil aranjat pentru 15 ofițeri răniți. Spitalul poartă numirea nobilei doamne vicecolonel Edmund Hegedüs. Inaugurarea festivă a spitalului a avut loc ieri după amiază în prezența unui public ales. D. Dr. I. Deutsch a salutat pe dna E. Hegedüs în numele donatorilor. A răspuns d. vicecolonel Hegedüs, relevând mai ales armonia dintre civili și militari menținută de presa locală.

„Pimejdia rusească”. Iată interesantele reflexii pe care le face d. prof. I. Ursu, în „Adevărul” de Joi 18 (1) Sept., cu privire la „primejdia rusească”:

— Dar după ce și-au luat revanșa prin încorporarea Basarabiei și după ce au văzut ridicându-se sub patronajul lor, state noi în Balcani, vecinii noștri de peste Prut, în fața imposibilității de a trece peste corpul micilor state, au părăsit formula tradițională a ocupării Balcanilor și s'au resemnat la realizarea punctului însemnat din programul lor tradițional, care este libertatea strămtorilor.

Deși Slavii, Bulgarii și Sârbii, își au individualitatea lor pronunțată și o încercare a Rușilor de a trece peste ei, ar avea de urmare formarea unui bloc balcanic puternic cu aproape 2 milioane de baionete, cari ar face ca viața statelor balcanice să fie respectată. Pe lângă aceasta o încercare a Rușilor de a sdruncna echilibrul prin ocuparea Balcanilor ar găsi o împotrivire la Englezi, la Italiani și la puterile centrale, cari prin coalizare ar forța pe Ruși la retragere.

Diplomația dela Petrograd o știe aceasta și încercările de a ocupa Balcanii rămân de domeniul istoriei. Toate eforturile ei se îndreaptă în spre dobândirea libertății strimtorilor, ceea ce nu e în contra intereselor noastre.

Neputând să înghită statele din Balcani, vecinii noștri s'au mulțumit să patroneze independența și mărirea acestor state pentru a le atrage în sfera intereselor de influență.

Dar aceste tendințe ale diplomației din Petrograd au fost combătute de diplomații din Ballplatz, care urmăreau acelaș scop ca și colegii lor din capitala rusească...

Ultima oră.

Luptă mare deasupra Vistulei.

Petersburg. — Cartierul principal rusesc anunță în 10 Octombrie: Deasupra Vistulei, între Opatov și San Domir decurge o luptă violentă între avangardele germane și rusești.

De ce s'a reîntors țarul de pe câmpul de război.

Berlin. — După cum se anunță din Londra „Times” e informat din Petersburg că țarul s'a reîntors acolo de pe câmpul de război. Țarul a renunțat de a mai trece în revistă trupele din Galiția. După cum scrie „Times” cauza acestei renunțări ar fi faptul că la granițele Sileziei (?) se pregătește o luptă mare. Cartierul principal rusesc nu mai dă de zile întregi nici un raport despre evenimentele din Galiția și de-a lungul Vistulei.

Vizita țarului în Ossowieț.

Petersburg. — Comunicatul oficial rusesc, din 9 Octombrie anunță: Țarul părăsind ieri cartierul general a poruncit ca trenul să fie oprit în gara dela Bjelostok. Din Bjelostok țarul s'a dus la Ossowieț, unde a trecut în revistă garnizoana cetății.

COMUNICAT OFICIAL DE PE CÂMPUL DE RĂZBOIU DIN GALIȚIA.

Dela cartierul principal se anunță: Armata noastră, cari înaintează spre Przemysl fiind ajutate de armata din cetate au alungat ieri trupele asediatoare, așa că acum se mai găsesc trupe doar numai spre ost dela cetate. Retrăgându-se dușmanul în apropiere de Losnița s'au prăbușit mai multe poduri ridicate peste San. Numeroși Ruși s'au înecat în râu. Cavaleria noastră a alungat o divizie de cazaci spre Drohobitz.

LUPTELE ÎN MARAMURĂȘ.

Sighetul Marmăției. — Luptele la Toronya continuă. Kaszomeză a fost recucerit. Refugiații de Sighetul Marmăției încep a se reîntoarce la casele lor. Trenurile sosesc îndesate cu cei cari se reîntorc.

GERMANII AU OCUPAT BRÜGGE.

Rotterdam. — Trupele germane au sosit în fața orașului Brügge. După cum e informat „Rotterdamischer Tagblatt” Germanii au și ocupat acest oraș.

INFRÂNGEREA RUȘILOR LA TORONYA.

Budapesta. — „Az Est” primește din Huszt La Toronya, dealungul graniței a avut loc o mare luptă între trupele noastre și cele rusești. Lupta s'a terminat cu biruința noastră. Rușii au avut pierderi foarte mari. Legiunea polonă s'a partat foarte vitejește în luptă. Armata rusească a fost împrăștiată în toate părțile. Pe câmpul de luptă au rămas mai multe sute de morți. Rămășițele trupelor rusești au fugit peste graniță. Trupele noastre îi alungă pe Ruși spre Viskov și Ludowikow. Lupta dela Toronya a fost foarte sângeroasă. Ai noștri i-au atacat pe Ruși din 3 părți, pricinindu-le Rușilor pierderi mari. Rușii au pierdut 8 tunuri. Artileria noastră a operat excelent. Rușii au fost deplin înfrânți.

GUVERNUL BELGIAN ÎN BORDEAUX.

Amsterdam. — „Rotterdamische Courant” anunță: Guvernul belgian s'a mutat la Bordeaux. Regina s'a dus cu copiii săi în Anglia. La Temeuse și Vlissingen sunt 20.000 de soldați belgieni, cari vor fi desarmați și duși în Interiorul Olandei. Relatiile între ofițerii belgieni și englezi sunt atât de încordate încât nici nu se salută unii pe alții.

Paris. — Agenția Havas anunță: Guvernul belgian pentru că să-și poată păstra libertatea de acțiune, s'a dus cu vaporul la Havre, de unde va pleca la Bordeaux. Ministrul belgian de război a rămas în Ostende, totași și regele belgian a rămas în fruntea trupelor sale.

SPRE VARȘOVIA.

Berlin. — (Oficial). — Dela cartierul principal se anunță: Pe câmpul de războiu din est în 11 Octombrie a fost liniște. În ziua următoare am respins la Schirwindt încercarea Rușilor de a ne rupe rândurile. Am prins 1500 de Ruși și am luat dela ei 20 de tunuri. Spre sud dela Varșovia am respins trupele de vânători ale dușmanului. Am zădărnicit trecerea Rușilor peste Vistula, spre sud dela Ivangorod, pricinindu-le mari pierderi. (Biroul de presă al guvernului).

AVANTGARDELE GERMANE LA OSTENDE.

Berlin. — „Lokalanzeiger” primește știrea din Rosendaal, că avangardele germane au ajuns până la Ostende. Englezii și Belgienii au fugit de trupele germane pe 600 automobile.

SAN GIULIANO GRAV BOLNAV.

Roma. — Ieri s'a răspândit știrea prin oraș că ministrul de externe al Italiei, marchizul Di San Giuliano e în agonie. Regele și-a trimis o ghintantă la Consulta, pentru că să-i aducă știri despre starea ministrului de externe. Medicul ministrului se teme de o catastrofă.

HARACIU ÎMPUS ANTWERPENULUI.

Berlin. — Germanii au împus asupra Antwerpenului haraciu de 400 milioane mărci.

Redactor responsabil: Constantin Savu.